

Stad & Natuur Almere

Jaarverslag 2018

STAD &
NATUUR
ALMERE werkt aan
een groene en
gezonde stad

Stad & Natuur Almere

Jaarverslag 2018

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
Inleiding	4
Recreatie	6
Educatie	12
Participatie	19
Locaties	21
Projecten	25
Communicatie	28
Organisatie	31
Financiën	33
2018 in cijfers	35
Colofon	36

Locaties Stad & Natuur Almere

Voorwoord

Met trots presenteer ik u het jaarverslag 2018 van Stichting Stad & Natuur Almere. De doelstelling van onze stichting om Almeeders met hun groen-blaauwe omgeving te verbinden is ook in dit jaar weer volop gerealiseerd.

Het draagvlak voor ons werk bleek eens te meer in het krachtige tegengeluid uit de Almeerse samenleving tegen de voorgenomen bezuiniging die in het coalitieakkoord was opgenomen. Een bezuiniging van € 500.000,- met een enorme impact op de organisatie en het werk wat wij doen. Stad & Natuur heeft zich enorm gesteund gevoeld door het onderwijs, partnerorganisaties, onze vrijwilligers en bezoekers, ondernemers en de raadsleden vanuit de oppositie. Dank daarvoor! In 2019 zal blijken hoe dit afloopt.

In 2018 zijn de eerste verkenningen gedaan voor de koers naar de toekomst. Dit werd enigszins overschaduwd door de bezuinigingsdiscussie maar desondanks zijn we van start gegaan. In 2019, als over de toekomstige subsidierelatie met de gemeente meer duidelijkheid is, zullen wij dit pad versterkt inzetten. Stad & Natuur is al sinds de oprichting in 2009 preferred supplier van de gemeente en gezien de doelstellingen van het groene en duurzame coalitieakkoord heb ik er vertrouwen in dat Stad & Natuur in staat gesteld wordt deze rol verder door te ontwikkelen.

Het goede nieuws is dat de medewerkers van Stad & Natuur samen met de vrijwilligers en het netwerk in de stad weer een prachtig resultaat hebben neergezet. Geniet u bij het doorkijken van dit jaarverslag net zo als ik? De eerste stappen in de samenwerking met de Floriade, de start van het project Almeersepoort in en rondom Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders en de inspirerende plannen voor programmering voor scholen en publiek van het Upcyclecentrum. Of de ongeveer 20.000 leerlingen die wij jaarlijks bereiken met onze educatieve programmering (wat denkt u van de Groengroeiers en de griezelbeestjesafari?). De genietende bezoekers van de dieren dichtbij huis op de kinderboerderij waar iedereen weer even kind kan zijn of de Nacht van de Nacht. Het is teveel om op te noemen en bereikbaar voor alle Almeeders.

Ik ben blij met de resultaten en kijk met vertrouwen naar de toekomst. Want: zonder natuur geen stad!

Cees Okkerse
Voorzitter raad van toezicht

Inleiding

In 2018 heeft Stad & Natuur door middel van onze 3 programmalijnen recreatie, educatie en participatie gewerkt aan het behalen van de volgende doelstelling:

Stad & Natuur wil Almeerders, jong en oud, de natuur in en rondom Almere beleven.

Het programma-onderdeel recreatie draagt hier aan bij door op een laag-drempelige en toegankelijke manier inwoners van de stad uit te nodigen bij activiteiten en evenementen op onze locaties verspreid over de stad. In totaal zijn er in 2018 38.884 bezoekers geweest op onze evenementen en activiteiten op onze locaties. Hier is een daling te zien ten opzichte van 2017, dit komt vooral door de tegenvallende bezoekersaantallen aan de Almeerse kant van de Oostvaardersplassen vanwege de onrust die daar is ontstaan rondom de grote grazers.

Educatie is gericht op het Almeerse basisonderwijs, maar ook voortgezet- en beroepsonderwijs komt steeds meer aan bod. Op deze manier bieden wij een breed pakket aan lessen, materiaalpakketten en leskisten aan, maar ook stages, co-makerships en meeloopdagen. In totaal gaat het om zo'n 20.000 leerlingen/studenten die we daarmee bereiken!

Participatie is het derde programma-onderdeel. Dit bestaat uit vrijwilligerswerk op onze locaties, in het groen of bij onze activiteiten en lessen. Maar ook het ondersteunen van de Almeerse groene verenigingen en hun activiteiten.

Ook het afgelopen jaar heeft Stad & Natuur weer een flink aantal projecten opgepakt, onder meer op het gebied van natuur, duurzaamheid en water.

Deze programmalijnen biedt Stad & Natuur aan op haar verschillende locaties, verspreid over de stad:

- Stadslandgoed de Kemphaan
- Schaapskooi in het Vroege Vogelbos, Almere Haven
- Kinderboerderij Den Uylpark, Almere Stad
- Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders, Almere Buiten
- Kinderboerderij de Beestenbende, Almere Buiten
- De Buitenplaats, Almere Buiten
- Greenlab in Sterrenschool de Ruimte, Almere Poort
- Het Klokhuis, Almere Poort
- De Stad en Natuur bus

In 2018 bestond Kinderboerderij Den Uylpark 10 jaar!

Recreatie

Stad & Natuur wil Almeerders, jong en oud, de natuur in en rondom Almere laten beleven. Recreatie is, naast de programma's educatie en participatie, een belangrijk programmaonderdeel. Op de locaties verspreid over de stad nodigen we inwoners uit bij ons recreatieve programma. Dit bestaat uit workshops, rondleidingen en evenementen. Hierbij streven wij naar positieve houdings- en gedragsveranderingen ten aanzien van hun natuurlijke leefomgeving. Onze activiteiten zijn laagdrempelig en toegankelijk. In totaal zijn er in 2018 38.884 bezoekers geweest op onze evenementen en activiteiten op onze locaties en bij evenementen van andere partijen.

In het recreatieprogramma voor 2018 zitten terugkerende activiteiten, zoals de Lentefeesten, de Nacht van de Nacht, het Zomerfestival en Rolling Nature. Er zijn ook nieuwe activiteiten, zoals het Lammetjesfeest in het Vroege Vogelbos, waarbij de lammetjes voor het eerst naar buiten gaan. Nieuw is de programmering in de kustzone Almere Poort. Gedurende de zomervakantie is hier een pop-up programmering door ons ontwikkeld.

In 2018 is Stad & Natuur bezig geweest met het aanvragen van een algemene evenementen vergunning voor alle locaties. Deze is eind 2018 door gemeente Almere aan ons toegekend.

STADSLANDGOED DE KEMPHAAN

Themaweken

De zomervakantie stond in het teken van het thema 'Natuur door de ogen van Indianen'. We startten met de activiteit Horse & Outdoor. Daarna was er een kleine expo met opdrachten over de gebruiken van de Indianen en hoe zij in en met de natuur leefden, voorzien van buitenopdrachten. Elke donderdag werden er workshops georganiseerd en de indianenzomer werd afgesloten met een tweedaags Zomerfestival.

Herfstvakantie

De herfstvakantie stond voor het publiek in het teken van 'Kletsnat'. Deze doe-expo was in de weken na de zomervakantie toegankelijk voor schoolklassen en in de vakantie voor het publiek. Door middel van allerlei opdrachten, binnen en buiten, deed men kennis op over het onderwaterleven. Dit sloot goed aan bij de nationale Week van Ons Water. Stad & Natuur organiseerde allerlei activiteiten op de Kempshaan, zoals het Watercafé.

De Nacht van de Nacht

Zaterdagavond 27 oktober organiseerde Stad & Natuur de veertiende editie van de Nacht van de Nacht op de Kempshaan om met name kinderen de nacht en het donker te laten beleven. Het thema water stond centraal, aansluitend op lessen over water in het najaar. Wethouder Hilde van Garderen opende de sprookjesachtige route door de eerste act in werking te stellen. Gigantische vissen brachten het publiek met hun enorme constructies in vervoering. Naast watersprookjes werd ook het thema 'plastic soep' uitgelicht door onder andere leerlingen van Theaterschool Almere en Danscentrum Jouetta by Chantal. Deze editie was wederom uitverkocht. Ook deed dit jaar, naast de lokale Sterrenwacht, een groot deel van de participanten van het Stadslandgoed mee: Fun Forest, Almere Jungle, Dubbel-Op, Staatsbosbeheer en Buitengewoon Lekker.

Stad & Natuur ontving eind 2018 een doorlopende evenementenvergunning voor alle locaties.

De Lentefeesten op de Kinderboerderijen zijn goed bezocht door gezinnen met kinderen.

Modderrun

De Modderrun is geboren uit de Modderdag, waarbij de deelnemers uitgedaagd worden om te spelen in de modder. Op vrijdag 5 oktober was de eerste editie van de scholierenrun op de Kempphaan. Er deden 160 leerlingen mee. Zondag 7 oktober werd er om 10.00 uur gestart met zo'n 50 gehandicapte sporters en hun familie of begeleiders. Een uur later werd het parcours bestormd door meer dan 1.000 deelnemers van families met kinderen. Het parcours ging dwars door de bossen van het Almeerderhout en was drie kilometer lang. Helaas gingen de bedrijviseditie en de volwasseneditie niet door wegens te weinig deelnemers.

Kerstfestival

We sloten het evenementenjaar op de Kempphaan in december af met het Kerstfestival. Dit deden we met het Dickens-koor, creatieve workshops met een natuurlijke inslag en een vertolking van het kerstverhaal in de schaapskooi door Theaterschool Almere. Het festival trok zo'n 1.000 bezoekers.

VROEGE VOGELBOS

Lammeren

In januari zijn de eerste lammeren geboren. Iets eerder dan voorgaande jaren, zodat zij al eerder in het jaar kunnen helpen met het begrazen van de reuzenberenklauw. Elke dinsdag en om de week op zondag konden bezoekers luisteren naar de 'Schapenpraatjes' van de dierverzorger. De schapenperiode in de schaapskooi is afgerond met een Lammetjesdag. Op 25 maart waren er zo'n 1.250 bezoekers om de lammetjes de weides in te laten, mee te doen met creatieve workshops, de poppenkast te bekijken en de kleine markt te bezoeken. Stad & Natuur organiseert deze dag samen met de partners van deze locatie. Op deze dag is ook de permanente speurtocht Lammetje Luit geopend.

Stad & Natuur-congres

In april vond de tweede editie van het Vrienden van Stad & Natuur-congres plaatst in het Vroege Vogelbos. 70 genodigden kwamen bijeen om te praten over participatie in het groen. Daarbij heeft Stad & Natuur de wens gelanceerd om samen met andere groene en vrijwilligersorganisaties de handen ineen te slaan om meer groene vrijwilligers in de stad te werven en te faciliteren. Stad & Natuur heeft deze bijeenkomst ook aangegrepen om de nieuwe pay-off te presenteren: *Stad & Natuur werkt aan een groene en gezonde stad.*

Slotjes- en Theeleutdag

In juni organiseerde partner IVN Almere een tweetal educatieve activiteiten in het Vroege Vogelbos, de Slotjesdag en de Theeleutdag. Beide dagen hebben wij ondersteund met een passende workshop.

KLOKHUIS

Stad & Natuur viert jaarlijks de verjaardag van het Klokhuis begin juni met workshops en rondleidingen door het gebouw. Daarnaast was er een afwisselend programma waarbij het Open Klokhuis op de ene zondag een activiteit organiseerde en Stad & Natuur op de andere zondag een workshop rondom de thema's techniek, duurzaamheid en gezond eten.

KINDERBOERDERIJ DEN UYLPARK

In 2018 bestond kinderboerderij Den Uylpark tien jaar. De afgelopen jaren hebben vele duizenden bezoekers kunnen genieten van de dieren en het prachtige park. Er zijn enorm veel vrijwilligers en stagiaires die hun steentje hebben bijgedragen aan deze bijzondere plek in Stedenwijk. Om het jubileum te vieren organiseerde Stad & Natuur voor verschillende groepen bijzondere activiteiten. Zo hebben onder andere leerlingen van de internationale school tijdens NL Doet meegeholpen met de aanleg van een moestuin en het plaatsten van bankjes. Ook is er dit jaar tijdens het Lentefeest en Dierendag groot uitgepakt. Het kinderwerk van het Stedenpunt van De Schoor is in 2018 doorgegaan met de dierenclub.

KINDERBOERDERIJ DE BEESTENBENDE

Voor beide kinderboerderijen is het afgelopen jaar de speurtocht Varken Vinny Verkent ontwikkeld. Tijdens het Lentefeest op kinderboerderij de Beestenbende is de speurtocht officieel geopend voor publiek. De speurtocht leidt gezinnen met jonge kinderen over de kinderboerderij en door het Polderpark. Zij leren op deze manier welke dieren er allemaal in het park wonen. Verder werden tijdens het Lentefeest de schapen geschoren, waren er creatieve workshops en theater en is er samen met het kinderwerk van De Schoor een kinderplein met verschillende activiteiten georganiseerd. Ook later in het jaar, tijdens Dierendag, Halloween en Kerst was er van alles te doen, van het voorlezen van dierenverhalen tot een kerstspel.

NATUURBELEVINGSCENTRUM DE OOSTVAARDERS

De samenwerking met Staatsbosbeheer is in 2018 verder geïntensiveerd vanwege het project Almeersepoort. Samen zijn er meer activiteiten voor scholen en publiek georganiseerd. Vanwege de situatie rondom de grote grazers in de Oostvaardersplassen is er sprake geweest van een teruglopend bezoekersaantal en is het evenement Rolling Nature geannuleerd.

In Natuurbelevingscentrum de Oostvaarders vonden afgelopen jaar voor het publiek vooral binnenactiviteiten plaats, zoals de kindercolleges Wilde Weetjes. Natuurdetective Jacco Steendam kwam langs met zijn vogelspin Rosita. De kinderen wilden allemaal wel op de foto met Rosita terwijl de meeste ouders op een veilig afstandje bleven kijken. Verder is gitaarsalon de Oostvaarders begonnen aan haar vijfde seizoen. Met een intiem gitaarrecital in combinatie met een smakelijk driegangenmenu werd ieder kwartaal de seizoensovergang gevierd.

Oktober Wandelmaand

Op 1 oktober 2018 is de status van nationaal park toegekend aan Nieuw Land. Een voor Nederland bijzonder en uniek nationaal park in Flevoland met vier natuurgebieden: de Oostvaardersplassen, de Lepelaarplassen, het Markermeer en de Marker Wadden. In het kader van Oktober Wandelmaand konden bezoekers in de Oostvaarders, aan de Almeerse kant van de Oostvaardersplassen, een gratis wandelkaart en bidon ophalen met alle bewegwijzerde routes in dit gebied.

GREENLAB

In Greenlab, gevestigd in Sterrenschool de Ruimte, werd nauw samengewerkt met de school, De Schoor en KLEUR in CULTUUR. Stad & Natuur sloot hier aan bij de themaweken in school, zoals kunst en duurzaamheid.

ELDERS IN DE STAD

Stad & Natuur heeft deelgenomen aan diverse evenementen en activiteiten elders in de stad die een bijdrage leveren aan de groene, gezonde en duurzame stad. Een greep:

Week van Ons Water;

- Floriadefestival, waar we aanwezig waren met onze Stad en Natuur bus en een workshop op de Esplanade. Ook werd tijdens dit festival aan Liesbeth Bronkhorst en Marlies Wapstra de Growing Green-speld uitgereikt;
- Tijdens de zomervakantie werden op woensdagmiddag kinderactiviteiten met een natuurlijk tintje aangeboden in het stadscentrum;
- Tot slot waren we tijdens Oosterwold Ontkiemt aanwezig met het lesprogramma mobiele moestuin.

Educatie

Stad & Natuur biedt voor het Almeerse basisonderwijs een educatief programma aan, gericht op leren van, over en in de Almeerse natuur. Het didactisch uitgangspunt is ontwerpend en ontdekkend leren, oftewel: zelf op onderzoek uit gaan. In het onderwijs staat de ontwikkeling van 21ste-eeuwse vaardigheden bij kinderen centraal. We sluiten aan bij thema's die spelen in de stad, zo zijn we dit jaar betrokken bij de Groene Gezonde Verbinding (GGV). Deskundigheidsbevordering zowel voor onze aanbieders als leerkrachten is ook iets waar we aan bij willen dragen, bijvoorbeeld met een excursie naar NEMO. Samenwerking met lokale partners staat voorop, zoals met Collage Almere en Staatsbosbeheer. Het aanbod bestaat uit lessen en workshops op locaties van Stad & Natuur, bij partners en op scholen zelf, leskisten, materiaalpakketten en schoolreisjes. Daar maakten 747 groepen gebruik van, met in totaal 19.517 leerlingen.

BASISONDERWIJS

Griezelbeestjessafari

Nieuw in het schooljaar 2018-2019 was de buitenles Griezelbeestjessafari. Kinderen konden met een loop, schepnet en kaart op zoek naar bos- of waterdiertjes. Deze les was erg populair met 38 aanmeldingen.

Windmolen bouwen

De eerste twee weken van april stond het Cascadepark, in Almere Poort, in het teken van de gele hub en het roze Klokhuis. Samen met de duurzame tak van Shell heeft Stad & Natuur de gelegenheid gehad om in twee weken 30 bovenbouw groepen les te geven over duurzaamheid. In de Bright Ideas Hub van Shell kregen de leerlingen de mogelijkheid om met VR-technologieën en robotica wereldproblemen op een duurzame manier op te lossen. In het Klokhuis zijn de leerlingen aan de slag gegaan met nog een duurzaam probleem; hoe bouw je een windmolen. Met gerecycled knutselmateriaal en een dynamo motor gingen de leerlingen enthousiast aan de slag om een effectieve windmolen te bouwen.

Samenwerking met Staatsbosbeheer

Afgelopen schooljaar is er een groei te zien in de lessen bij Staatsbosbeheer Almeerderhout. Veel kleuters liepen het kabouterpad op de Kempphaan en de oudere kinderen deden mee aan 'Hulpboswachter in het bos'. Verder kregen 'Natuurwijs' en 'Natuursprong' een nieuwe naam, te weten: 'Overleef in het polderbos' en 'Klim! Ren! Spring! Speur! Hoera, het bos in!'

Pilot lessen Mobiele moestuin

Voor het programma Groene Gezonde Verbinding van de gemeente Almere heeft Stad & Natuur een nieuw moestuinprogramma voor de deelnemende basisscholen ontwikkeld. De gemeente Almere, Talent in Opleiding (TIO), GGD Flevoland en Stad & Natuur willen gezamenlijk werken aan betere leerprestaties door het stimuleren van een gezonde leefstijl. Geen buiten moestuin maar een moestuin op wielen die in een klaslokaal of een andere ruimte in school kan worden neergezet. Een gastdocent komt op school om de lessen te geven. Voor de leerkracht en school relatief weinig zorgen en toch een moestuin in de klas. In totaal hebben drie scholen meegedaan aan de pilotlessen. Eind september is het geëvalueerd en is besloten om het lesprogramma door te ontwikkelen.

Zelf op onderzoek uit gaan in de natuur!

Loopbaan oriëntatie via Almere On Stage en JINC Almere.

VOORTGEZET ONDERWIJS

Stad & Natuur ontwikkelt zich steeds verder op het gebied van voortgezet- en beroepsonderwijs. De samenwerking met de verschillende opleidingen in de stad wordt verder opgepakt, dit heeft geleid tot een verbreding van het aantal opleidingen waarvan wij stagiaires kunnen begeleiden. Doel is frisse en innovatieve input te krijgen voor de verdere ontwikkeling van Stad & Natuur, maar ook om studenten interessante en uitdagende opdrachten te geven en een mogelijkheid tot loopbaan oriëntatie in de praktijk van groen, gezond en duurzaam in Almere. Dit heeft in 2018 geleid tot een deelnemersaantal van 367, verdeeld over workshops, projecten, (bliksem)stages en praktijkdagen.

Almere On Stage en JINC Almere

Stad & Natuur biedt jongeren de mogelijkheden om zich te ontwikkelen, door samen te werken met partners als Almere On Stage en JINC Almere.

Stad & Natuur heeft actief meegedaan aan het evenement Almere On Stage, waar tweedejaars vmbo-leerlingen kennis kunnen maken met het beroepenveld in het kader van loopbaan oriëntatie. Tijdens dit evenement hebben zich twaalf leerlingen aangemeld voor een praktijkdag op locatie bij Stad & Natuur.

We hebben via JINC Almere bliksemstages aan geboden voor leerlingen van groep 7 en 8 van het basisonderwijs, Pro Almere en de vmbo leerjaren 1 en 2. JINC Almere helpt kinderen van 8 tot 16 jaar aan een basis voor een goede start op de arbeidsmarkt. Via het JINC-programma maken ze kennis met allerlei beroepen, ontdekken ze welk werk bij hun talenten past en leren ze solliciteren. JINC werkt samen met het onderwijs en partners uit het bedrijfsleven. Stad & Natuur is één van de partners in Almere. Vanaf de zomervakantie zijn er al zes groepen vanuit JINC op een van onze locaties geweest voor een bliksemstage.

Goede doelen-project Arte College

In het kader van de projectweek Goede Doelen hebben zestien leerlingen van het Arte College twee dagen verschillende opdrachten gedaan bij Stad & Natuur op stadslandgoed de Kemphaan.

BEROEPSONDERWIJS

Dit jaar heeft Stad & Natuur 23 studenten uit het beroepsonderwijs mogen begeleiden, waarvan 18 mbo-studenten en 5 hbo-studenten.

Comakership Innoveren in de praktijk

Eind januari zijn twee derdejaars studenten Engineering van Windesheim Flevoland begonnen met een comakership 'Innoveren in de praktijk'. De studenten hebben als opdracht gekregen om innovatieve, leerzame en kwalitatief hoogwaardige lessen voor het Klokhuis te ontwerpen. Het doel: basisschoolleerlingen leren over techniek, wetenschap en duurzaamheid. De studenten hebben een lespakket ontwikkeld voor de huidige thema's 'bouwen', 'wonen' met het advies om te verruimen naar de thema's 'gezond leven' en 'duurzaam leven'. Bovendien hebben zij een ruimtelijk ontwerp gemaakt voor de educatieve inrichting van het Klokhuis en dit in 3D geprint.

Doorontwikkeling pilot mobiele moestuin

Twee vierdejaars studenten Engineering van Windesheim Flevoland hebben in het kader van hun minor duurzaamheid naar het pilotproject mobiele moestuin gekeken. Met als doelstelling het stimuleren van gedragsverandering bij leerlingen. De opstelling van de moestuin is naar aanleiding van hun onderzoek veranderd waarbij de functionaliteit en inzetbaarheid sterk is verbeterd. Tevens werkten drie derdejaars studenten Aeres mbo Toegepaste Biologie aan deze opdracht. Ze onderzochten bijvoorbeeld welke groenten geschikt zijn voor het lesprogramma. Voor Stad & Natuur is het een mooi project waarbij we laten zien dat studenten van het mbo en hbo een mooie bijdrage kunnen leveren voor het basisonderwijs.

Studenten Aeres mbo

Tijdens de aflammerperiode hebben 9 studenten van Aeres mbo, richting Dierverzorging, stage bij ons gelopen. Het mes snijdt aan twee kanten, de studenten doen ervaring op met het aflammeren en Stad & Natuur heeft helpende handen om deze klus te klaren.

Het lesprogramma mobiele moestuin wordt doorontwikkeld door studenten hbo Engineering en mbo Toegepaste Biologie.

Vrijwilligers helpen op de kinderboerderijen met openstelling, maar ook met activiteiten als het Lentefeest.

Participatie

Naast educatie en recreatie is ook participatie een belangrijke pijler in de manier waarop Stad & Natuur mensen bij de natuur betreft. Participatie kan vrijwilligerswerk inhouden, maar ook het samenwerken met andere partijen om bijvoorbeeld het groen in Almere te beheren. Ook ondersteunt Stad & Natuur een aantal vrijwilligersorganisaties waardoor het netwerk van actieve Almeerders wordt versterkt en uitgebreid. Dit zijn allemaal ambassadeurs van de groene, gezonde en duurzame stad die de handen uit de mouwen steken.

Stadsbrouwerij de Kempphaan

Stad & Natuur is één van de founding fathers van stadsbrouwerij de Kempphaan, destijds opgericht om het ambacht van bierbrouwen met hop dat groeide op stadslandgoed de Kempphaan meer bekendheid te geven. De vereniging van bierbrouwers groeit gestaag als geslaagde maatschappelijke startup. Daardoor kan Stad & Natuur zich langzamerhand terugtrekken.

Warmoezerij de Buitenplaats

2018 is het laatste jaar dat Stad & Natuur betrokken is bij de Warmoezerij de Buitenplaats.

Samenwerken in het Klokhuis

In het Klokhuis is Stad & Natuur in 2018 nog intensiever gaan samenwerken met de (lokale) organisaties en initiatieven. Buurtinitiatief Open Klokhuis organiseert een gevarieerd programma op de vrijdag- en zondagmiddagen. Daarnaast stelde Stad & Natuur het Klokhuis regelmatig beschikbaar aan onder andere Playing for Success, De Schoor jongerenwerk, Scouting Novo Mundo, de Schone Poort en andere initiatieven.

Vroege Vogelbos berenklaauwvrij

In opdracht van Stad & Natuur begeleidt Landschapsbeheer Flevoland een vrijwilligersgroep in het Vroege Vogelbos. Rond de tien personen per keer hielpen mee met het onderhouden van het bos en de poel. In het voorjaar hebben zij zich ingezet voor het bestrijden van de reuzenberenklaauw met als resultaat dat deze plant onder controle is.

Vrijwilligerswerk bij Stad & Natuur

Stad & Natuur heeft zo'n 80 vrijwilligers met een vrijwilligersovereenkomst. Zij zetten zich wekelijks in als dierverzorger, ondersteunen educatieve lessen, zorgen voor de openstellingen van onze locaties en worden gevraagd om mee te denken over de programmering en ontwikkeling van de locaties. Wij merken dat vrijwilligers steeds vaker ook eenmalig flexibel willen bijdragen aan een activiteit. Deze Almeerders hebben wij het afgelopen jaar onder andere betrokken bij de Modderrun en de Nacht van de Nacht. Om juist deze vrijwilligers te bereiken werken wij samen met o.a. de VMCA, de Floriade vrijwilligersclub, Staatsbosbeheer, Vogelwacht en IVN. Stad & Natuur zet zich in om in de toekomst 1 platform te realiseren waar vraag en aanbod van groen vrijwilligerswerk elkaar kan vinden, ook voor kortlopende inzet. De vrijwilligers krijgen regelmatig een nieuwsbrief, informatiebijeenkomsten en vrijwilligersuitjes. Aan het einde van het jaar hebben Staatsbosbeheer en Stad & Natuur voor het eerst een gemeenschappelijke druk bezochte vrijwilligersbijeenkomst gehouden in Natuurbelevingscentrum de Oostvaarders.

Imkervereniging Zuid-Flevoland

De contacten met de imkervereniging Zuid Flevoland zijn geïntensiveerd. Vanuit de vereniging zijn twee vrijwillige imkers aangesteld voor het onderhouden van de bijenstal. Daarnaast is er een aantal vrijwilligers die de educatieve activiteiten voor de bijenstal uitvoeren. Denk hierbij aan bijenpraatjes, lessen en de organisatie van de bijen- en insectendag in samenwerking met Stad & Natuur.

Almeerse Wolunie

De Almeerse Wolunie betreft de Almeerders bij het verwerken van de wol van onze schaapskudde. Stad & Natuur heeft aan de wieg gestaan van de Wolunie; inmiddels is het een bloeiende vereniging die gebruik maakt van de schaapskooi en de Wolfabriek. De Wolunie verwerkt de wol van de schapen van Stad & Natuur tot mooi producten. Het ambacht van wolverwerking, dat uitgestorven was in Nederland, wordt hiermee weer eigentijds opgepakt. De Wolunie is betrokken geweest bij de rassenkeuze van de nieuw te vormen kudde.

Snoeicursus fruitbomen

Voor de tweede keer heeft Stad & Natuur voor geïnteresseerde Almeerders een snoeicursus voor hoogstamfruitbomen georganiseerd. Zij kunnen nu in hun eigen omgeving helpen bij het onderhouden van fruitbomen.

Samenwerking met IVN Almere

IVN Almere heeft nauw contact met Stad & Natuur op drie verschillende locaties. De verfplantenakker nabij Kinderboerderij den Uylpark, IVN Bomentuin op Stadslandgoed de Kemphaan en de IVN Bostuin bij de schaapskooi in het Vroege Vogelbos. Gezamenlijk werden er verschillende activiteiten en evenementen georganiseerd.

Samenwerkingen andere groenverenigingen

Wij werkten ook samen met andere groenverenigingen. Barbus Ticto heeft vorig jaar gezorgd voor prachtige aquaria in de hal van het kantoor van Stad & Natuur als onderdeel van de educatieve expo 'Kletsnat'. De Vogelwacht maakte gebruik van Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders en gaf in ruil daarvoor zo nu en dan lezingen en workshops tijdens activiteiten en evenementen van Stad & Natuur.

Locaties

De locaties zijn voor Stad & Natuur erg belangrijk, het zijn fysieke groene plekken dichtbij de inwoners verspreid over de stad. Maar ook voor de stad zijn ze belangrijk, het zijn vaak sociale ontmoetingsplekken voor buurtbewoners, locaties om te genieten van de natuur en trots te zijn op de stad.

NIEUWE LOCATIE

Er is vorig jaar een nieuwe locatie bijgekomen voor begrazing vanwege het wegvallen van het Kromslootpark als begrazingsgebied: perceel 2X9 bij Noorderplassen langs de Hogering. Nu is Stad & Natuur ook bij de Noorderplassen zichtbaar. De begrazing is in januari begonnen met een paar Dahomey-runderen en een koppel schapen.

STADSLANDGOED DE KEMPHAAN

In alle Almeerse bossen en ook op de Kempphaan was veel sprake van de ziekte essentaksterfte. Dat betekent dat het educatiebos achter Stad & Natuur rigoureuus op de schop is gegaan. Helaas heeft daardoor de uitvoering van het project 'educatieve boskamers' vertraging opgelopen. Staatsbosbeheer is van plan het bos opnieuw in te planten in het winterseizoen 2019-2020 waarna de boskamers ingericht kunnen worden.

Verder is begin januari het nieuwe varkenskot op de Kempphaan geopend inclusief een goed bezochte bijeenkomst van de Vrienden van Stad & Natuur met diverse samenwerkingspartijen zoals Rotary Club Almere.

VROEGE VOGELBOS

Op de valreep van januari zijn de eerste lammetjes geboren in schaapskooi Vroege Vogelbos. Gedurende de maand februari is het aantal lammetjes opgelopen tot circa 80. De lammetjes hebben volop de aandacht gekregen in de pers, o.a. van Omroep Flevoland.

Nieuwe schapen

De locatiebeheerder is gestart met vervanging van de eigen schaapskudde door meer diverse rassen. Er zijn Drentse Heideschapen, Flevolandse en Shetlanders gekomen. Mooie stamboekschapen van zeldzame rassen.

Verbouwing

Het dak van de schaapskooi is in het najaar 2018 vervangen. Het is een omvangrijke klus geweest, die helaas niet voldoende is uitgevoerd waardoor het dak nog steeds lekt. Inmiddels zijn we met de gemeente in gesprek over upgrade van de inrichting zoals een multifunctionele ruimte voor lessen, events en gebruik door o.a. IVN en Wolunie.

KROMSLOOTPARK

Staatsbosbeheer heeft als nieuwe eigenaar van het Kromslootpark, vanwege een ruil van gebieden met de gemeente, inzicht gegeven in het nieuwe begrazingsbeleid. Dit gebied wordt vernat en is hierdoor niet meer geschikt voor schapen. Stad & Natuur is daarom gestopt met de begrazing. We zijn met de gemeente in gesprek over nieuwe begrazingsgebieden in het Beginbos.

Het gebouw van Kinderboerderij de Beestenbende is toe aan renovatie.

KINDERBOERDERIJ DE BEESTENBENDE

Voor de Beestenbende is gebleken dat het huidige gebouw niet meer aan de veiligheids- en bouwkundige eisen voldoet. De gemeente is in overleg met Stad & Natuur op zoek naar tijdelijke huisvesting op het terrein voor de medewerkers, gebruikers en vrijwilligers. Tevens wordt onderzoek gedaan naar een structurele oplossing door de gemeente op voorstel van Stad & Natuur.

NATUURBELEVINGCENTRUM DE OOSTVAARDERS

Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders -het gebouw, de bemensing en de programmering- neemt een centrale plaats in het project Almeersepoort. In de komende vier jaar zal vanuit financiering door gemeente en Staatsbosbeheer het gebied worden doorontwikkeld als toegangspoort voor het Nationaal Park Nieuwland (NP). In 2018 is de planvoorbereiding voor de mogelijke uitbreiding van het gebouw gestart. Het gebouw is nu al regelmatig te klein voor het aantal bezoekers. Gezien de verwachte aantrekkingskracht van het NP Nieuwland worden meer bezoekers verwacht in de nabije toekomst. Daarbij heeft Stad & Natuur samen met gemeente en Staatsbosbeheer gekeken naar de wenselijke en realistische ontwikkelingen in programmering, ruimtelijke en functionele eisen voor het gebouw en omgeving en de verdere samenwerking.

Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders wordt doorontwikkeld als toegangspoort voor Nationaal Park Nieuwland.

Projecten

Naast de programmalijnen recreatie, educatie en participatie heeft Stad & Natuur ook een aantal projectopdrachten onder haar hoede.

Impuls extra natuurbeleving Stadslandgoed de Kemphaan

De gemeente Almere heeft € 75.000 beschikbaar gesteld aan Stad & Natuur voor verbetering van de natuurbeleving op de kavels op het stadslandgoed, de doorontwikkeling van het educatiebos (Stad & Natuur-kavel), de herinrichting van de Stad & Natuur-tuin en de doorontwikkeling van speelvoorzieningen voor peuter/kleuters (speelhof). De grootschalige kap van zieke essen door Staatsbosbeheer, ook in het educatiebos, heeft ervoor gezorgd dat de uitvoering naar 2019 is doorgeschoven.

Waterbeleefcentrum Almere Poort

In Almere Poort heeft Stad & Natuur van de gemeente destijds opdracht gekregen om een educatief arrangement te ontwikkelen en uit te voeren. De eerste fase is gerealiseerd (boomgaard, Greenlab in Sterrenschool de Ruimte en de Stad en Natuur bus, inmiddels aangevuld met het Klokhuis) en wordt jaarlijks door scholen en inwoners gebruikt. Voor de tweede fase is de realisatie van een waterbeleefcentrum in het kustgebied Poort voorzien. Water is een onderbelicht thema in de beleving van Almeerders. In de stad van de toekomst is het belangrijk dat inwoners zich bewust zijn van de waarde en het belang van schoon, veilig en voldoende water en wat zij daar zelf aan kunnen doen. Daarvoor is een innovatief concept ontwikkeld voor de inrichting en programmering van het water-, strand-, duin- en dijklandschap met een paviljoen en diverse mobiele voorzieningen gericht op watereducatie, spel en beleving. Zoals in al ons aanbod speelt ook hier de verbinding met Almeerse kunst en cultuur een belangrijke rol. De thema's richten zich op de toekomstige vraagstukken en oplossingen t.a.v. water. Het concept heeft de potentie om uit te groeien tot een (boven)regionale bestemming.

Wateractiviteiten

Vooruitlopend op de gewenste realisatie van het waterbeleefcentrum heeft Stad & Natuur diverse wateractiviteiten georganiseerd, onder andere tijdens de Wereldwaterdag (maart) en de Week van Ons Water (mei). De combinatie natuur-cultuur komt mooi tot uiting in de samenwerking met het StrandLAB, KLEUR in CULTUUR en De Schoor. Er was een zomerprogramma met elke dinsdagmiddag activiteiten op het Almeerderstrand om kinderen en gezinnen bewust water te laten beleven en zich bewust te worden van de waarde van water. In oktober organiseerden we samen met de gemeente Almere en Waterschap Zuiderzeeland een watercafé waarin de volgende vraag centraal stond: Hoe zorgen we voor een klimaatbestendige stad die aantrekkelijk is en blijft voor de inwoners, ondernemers en bezoekers van Almere? De bijna 100 deelnemers (inwoners, ondernemers, professionals en medewerkers van Waterschap Zuiderzeeland, gemeente Almere en Stad & Natuur) werkten aan oplossingsrichtingen. Tot slot kwam de eerste Natte Krant uit, te vinden op de website van gemeente Almere.

Upcyclecentrum

In opdracht van Stadsreiniging van de gemeente Almere heeft Stad & Natuur voor het Upcyclecentrum en de daarbij behorende belevingsruimte een strategisch Programmeringsplan 2019-2022 en een educatief arrangement opgesteld. Daarbij hebben ondernemers, deskundigen, scholen en inwoners

inbreng gehad. Een mooi en gedragen programma om het innovatieve karakter van het Upcyclecentrum, het thema afval = grondstof en upcyclen in de picture te zetten. De bedoeling is dat dit de komende jaren uitgevoerd wordt. Stad & Natuur is door gemeente Almere gevraagd om een pilotles te verzorgen bij de start van het Upcyclecentrum in januari 2018. OBS De Flierefluiter reageerde enthousiast op deelname aan dit pilotproject. De kinderen van groep 8 zijn vol overgave aan de slag gegaan met de opdracht 'creëer zelf een nieuw product uit restafval' dat zij tijdens de opening lieten zien aan o.a. Staatssecretaris Stientje van Veldhoven.

Samenwerking Collage

Collage Almere en Stad & Natuur werken al langer samen om cultuur- en natuuronderwijs aan te bieden voor primair onderwijs. Dit versterkt elkaar. Gezamenlijk hebben we actie ondernomen richting PRISMA en ASG besturen om scholen te bewegen om deze vormen van educatie structureel in het curriculum op te nemen. Ook de samenwerking met Floriade/Growing Green Cities biedt veel kansen.

Almeersepoort: toegang tot Nationaal Park Nieuw Land

Project Almeersepoort (werktitel) is in 2018 op volle sterkte doorgezet in goede samenwerking tussen gemeente, Staatsbosbeheer en Stad & Natuur. De terreininrichting is gestart evenals de verdere programmering: meer educatieve- en publieksactiviteiten. Stad & Natuur is lid van het kernteam van het project en levert een actieve inhoudelijke en organisatorische bijdrage aan de verschillende onderdelen van het project zoals communicatie en marketing, programmering, de doorontwikkeling van het Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders en de projectorganisatie. Een prachtige gebiedsontwikkeling voor Almere waaraan Stad & Natuur met trots een bijdrage levert.

Meer dan 200 bezoekers bezochten de wateractiviteiten op het Almeerderstrand.

Communicatie

Acquisitie

Omdat in 2018 het onderwijsevenement 'Beleef' als promotiemoment voor het natuur- en cultuuronderwijs een jaartje is overgeslagen, hebben we een acquisitieplan opgesteld voor het primair onderwijs voor de korte termijn. In dit plan staan allerlei concrete acties waarmee we de banden met het onderwijs verder aanhalen. Zo verscheen het jaarprogramma voor scholen vorig jaar niet één maar drie keer, met een totaaloverzicht in mei en nog een najaars- en voorjaarseditie. De programma's werden ook actief aangeboden aan/op scholen. Ook de nieuwsbrievencyclus is hier op aangepast. Daarnaast zijn er veel telefonische adviesgesprekken gevoerd met de scholen over maatwerk.

Pay-off

Om de bekend- en zichtbaarheid van Stad & Natuur te vergroten hebben we een corporate communicatieplan opgesteld. De uitrol daarvan is begonnen met de bekendmaking van de nieuwe pay-off, *Stad & Natuur werkt aan een groene en gezonde stad*. Daarmee maken we ons doel nu nog zichtbaarder richting het Almeerse publiek. De groene en gezonde stad krijgt concreet vorm door onze locaties en programma's duurzaam, innovatief en laagdrempelig in te zetten voor alle Almeeders. Hiermee draagt Stad & Natuur bij aan het positieve, groene en innovatieve imago van Almere. Deze boodschap is op vele manieren uitgedragen, middels bijv. het pamflet dat Stad & Natuur aan de onderhandelaars van de politiek heeft gestuurd, de algemene nieuwsbrief die met ingang van 2018 belangstellenden regelmatig ontvangen en de berichtgeving in de pers.

Google Ad Grants

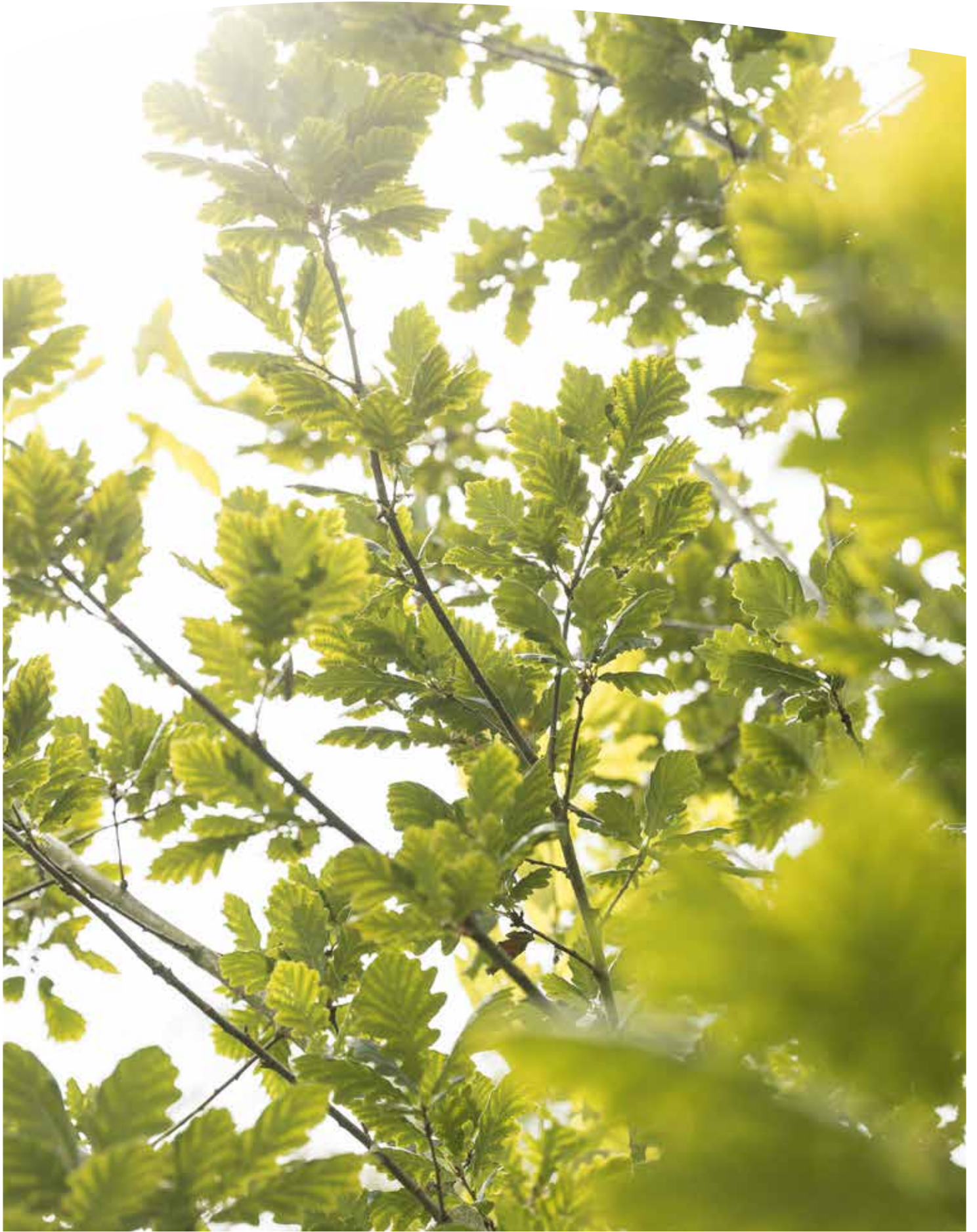
Stad & Natuur heeft in 2018 een Google Ad Grants-budget aangevraagd. Dit budget van \$ 10.000 per maand wordt door Google beschikbaar gesteld aan stichtingen en organisaties die niet over een groot marketingbudget beschikken. Dit kunnen wij inzetten om onze niet-commerciële activiteiten te promoten door middel van online advertenties via AdWords. Op deze manier kunnen we een groter publiek bereiken.

Sociale media

Op Facebook beheert Stad & Natuur twaalf pagina's. We bereiken hiermee ruim 15.000 mensen. Op Twitter volgen 2.500 Twitteraars de pagina van Stad & Natuur. We zijn in 2018 ook actief geworden op Instagram, met bijna 1100 volgers. Ga ons vooral volgen!

Organisatie

Raad van toezicht

Stad & Natuur kent als stichting een raad van toezicht met maximaal 7 leden en een directeur die tevens het bestuur vormt. Deze raad heeft tot taak controle uit te oefenen op de inhoudelijke en financiële resultaten. De raad keurt daartoe een aantal in de statuten omschreven bestuursbesluiten goed en fungeert als belangrijke adviseur voor het bestuur. De leden van de raad van toezicht zijn vrijwilligers en ontvangen een onkostenvergoeding. De raad van toezicht bestaat uit:

- Cees Okkerse (voorzitter)
- Peter Lommerse (vice voorzitter)
- Meindert Eijgenstein
- Irene van Hooff
- Hans Marsé

De Governance Code Cultuur is een instrument voor goed bestuur en toezicht. De Code omvat het gehele besturingsproces: beleid, uitvoering, toezicht en verantwoording. De raad van toezicht maakt hier gebruik van sinds 2014 toen het bestuur van de Stichting overging in een raad van toezicht en de directeur bestuurder werd. Bij de oprichting van de Stichting in 2009 zijn alle elementen van goed bestuur al ingezet zoals blijkt uit o.a. het reglement van de raad van toezicht.

Op woensdag 30 mei heeft wethouder Frits Huis de erepenning van de stad Almere uitgereikt aan Henk Smeeman en Herman Reimert voor hun inzet voor een goede relatie tussen de stad en de blauwgroene natuur van Almere. Dit gebeurde bij het feestelijke afscheid van Henk Smeeman als voorzitter en Herman Reimert als vice-voorzitter van de raad van toezicht van Stad & Natuur. Beiden hebben een belangrijke rol gespeeld in de wording en de groei van Stad & Natuur Almere.

Personeel

Rudi van Barneveld is per 1 april aangesteld als nieuwe teamleider. Marlies Wapstra ging medio maart met pensioen. Daniëlle Petter is per 1 december voor de duur van vier jaar in dienst gekomen voor het project Almeersepoort. Het totale personeelsbestand bestaat uit 11,85 fte en omvat per 31-12-2018 de volgende personen:

- Directeur/bestuurder: Liesbeth Bronkhorst.
- Medewerkers (vaste en tijdelijke aanstellingen): Anita Seele, Caroline Oort, Coen van Kesteren, Elisabeth van Eck, Ingeborg Janmaat, Joyce Grobben, Margrietha Rengers, Mariska Oostland, Roos van Kesteren, Rudi van Barneveld, Sabrina Heiner, Thera Jellema, Willemijn Huizenga, Yves Lodewijks, Quinta Heere en Daniëlle Petter.

De medewerkers hebben ondanks de dreiging van bezuiniging met enthousiasme uitstekend werk verricht, voor en met de Almeerders.

Koersplan

Stad & Natuur heeft met behulp van een extern bureau middels diverse interne sessies met medewerkers en raad van toezicht een begin gemaakt met het nieuwe koersplan dat vanaf 2020 zal ingaan. Zij hebben enthousiast en deskundig inbreng geleverd over de mogelijke toekomstige richtingen waarbij de onzekerheid over een mogelijke bezuiniging geen belemmering vormde.

Publiek verantwoorden

Stad & Natuur is partner in het gemeentelijke programma publiek verantwoorden. Op 15 mei was Stad & Natuur gastvrouw van de kwaliteitskring Publiek Verantwoorden Almere. Directeuren, bestuurders en leden van de raad van toezicht van de 29 betrokken instellingen kwamen bij elkaar om met elkaar te praten. Dit gebeurt twee keer per jaar met als doel aan elkaar en aan de stad te laten zien wat er wordt gedaan en bereikt. De bijeenkomsten zijn bedoeld om elkaar te inspireren, van elkaar te leren en om te vernieuwen. Stad & Natuur heeft toegelicht hoe zij publiek verantwoorden opvat, steeds in dialoog met bezoekers, deelnemers, vrijwilligers, samenwerkingspartners de stap naar verdere innovatie en verbetering zetten. Hiervoor worden steeds vaker filmpjes gemaakt die op de website te zien zijn. Ook de advertentie met facts en figures van het jaarverslag in de krant geeft openheid van zaken. Tijdens de bijeenkomst sprak wethouder Mark Pol, portefeuille financiën, grote waardering uit voor het werk van Stad & Natuur.

Voorgenomen bezuiniging

In een groen en duurzaam coalitieakkoord, dat eind mei door het nieuwe college van de gemeente Almere gepresenteerd werd, was een bezuiniging van een € 500.000,- opgenomen op de basissubsidiebijdrage aan Stad & Natuur met ingang van 2021. Bijna de helft van het beschikbare budget van de basissubsidie zou dan wegvallen. Bezuiniging zou namelijk leiden tot een sluiting van locaties, ontslag van collega's en het stoppen van programmaliijnen en activiteiten. In de tweede helft van 2018 heeft Stad & Natuur, ondersteund door vele initiatieven en medestanders in de stad, intensief gecommuniceerd met bestuur, politiek en ambtenaren van de gemeente. In november hebben de oppositiepartijen unaniem een amendement gesteund van Leefbaar Almere om de bezuiniging ongedaan te maken maar dit haalde daarmee niet de meerderheid. Stad & Natuur is blij verrast en dankbaar voor de vele steun die gegeven is. In de eerste helft van 2019 zal duidelijk worden of de coalitiepartijen ook mogelijkheden zien om een stap te zetten.

Financiën

Staat van Baten en Lasten over 2018

Het jaar 2018 is afgesloten met een verlies dat hoger is uitgevallen dan begroot. De inkomsten 2018 zijn ten opzichte van de begroting 2018 toegenomen door aanvullende incidentele opdrachten van de gemeente Almere. Vanuit de gemeente hebben we een mooie opdracht gekregen voor het Upcyclecentrum. Het betrof de ontwikkeling van de programmering voor de periode 2019 – 2022. Daarnaast hebben we een grote opdracht ontvangen van de gemeente Almere inzake het project Almeersepoort. Ook voor dit project hebben we de publieks- en educatieve programmering voor de komende jaren ontwikkeld. Om onze bestaande werkzaamheden, die volgen vanuit de meerjarenovereenkomst met de gemeente Almere en de extra verkregen opdrachten uit te voeren, hebben we in 2018 ook meer kosten gemaakt. Vandaar ook dat de totale kosten in 2018 ten opzichte van de begroting 2018 zijn toegenomen.

De salarissen en sociale lasten zijn gedaald door een hogere tegemoetkoming inzake ziekteverzuimkosten, welke in mindering wordt gebracht op de personeelslasten.

De overige bedrijfskosten zijn hoger dan begroot en gestegen ten opzichte van voorgaand jaar. Dit is met name het gevolg van een stijging van de overige personeelskosten en kantoorkosten.

Omdat we in 2018 meer evenementen en publieksactiviteiten hebben uitgevoerd zijn de activiteitskosten hoger dan begroot. Ten opzichte van 2017 zijn ze echter iets gedaald.

In de jaren 2014 t/m 2016 heeft Stad & Natuur moeten bezuinigen o.a. vanwege de bezuiniging van € 55.000,- op de structurele basissubsidie van de gemeente. Daarbij is wel een wat al te ruime financiële positie ontstaan. In 2017 en 2018 zijn extra (achterstallige) uitgaven gedaan waardoor de resultaten negatief begroot en gerealiseerd zijn. Hiermee is de financiële positie weer op orde. Voor 2019 is een sluitende begroting gemaakt, waarbij de doelstelling is om met een klein positief resultaat 2019 af te sluiten. Ondanks uitdagingen aan de uitgavenkant verwachten we ook in 2019 weer extra opdrachten binnen te halen.

Voor een uitgebreide financiële verantwoording over 2018 verwijzen wij graag naar onze website onder de kop organisatie/jaarverslag.

Bespreking van de resultaten
(In euro's)

Aan de hand van de opgenomen staat van baten en lasten kunnen de resultaten over 2018 en 2017 als volgt in euro's en procenten van de baten worden weergegeven:

	2018		2017	
	€	in % van de baten	€	in % van de baten
baten	1.824.470	100	1.801.451	100
directe lasten	(512)	-	(2.312)	(0.1)
baten +/- directe lasten	1.823.958	100	1.799.139	99.9
Salarissen en sociale lasten	689.996	37,8	703,923	39,1
Afschrijvingskosten	32.856	1,8	24,567	1,4
Overige personeelskosten	110.010	6,0	97,363	5,4
Huisvestingskosten	383.725	21,0	374,590	20,8
Administratie- en advieskosten	68.073	3,7	69,462	3,9
Kantoorkosten	77.229	4,2	61,176	3,4
Autokosten	2.855	0,2	3,840	0,2
Verkoopkosten	32.121	1,8	40,651	2,3
Algemene kosten	43.895	2,4	25,658	1,4
Activiteitskosten	432.814	23,7	452,723	25,1
Som der exploitatielasten	1.873.574	102,6	1.853.953	103,0
Exploitatieresultaten	(49.616)	(2,6)	(54.814)	(3,1)
Financiële baten en lasten	67	-	(79)	-
Resultaat	(49.549)	(2,6)	(54.893)	(3,1)

2018 in cijfers

RECREATIE	DEELNEMERS AAN ACTIVITEITEN VAN STAD & NATUUR EN HAAR PARTNERS*	BEZOEKERS IN 2017, DIE GEBRUIK MAKEN VAN DE STAD & NATUUR LOCATIES**
Kemphaan	16.771	31.000
Beestenbende	1.323	11.500
Den Uylpark	1.265	11.000
Greenlab	351	
Klokhuis	5.068	
Oostvaarders***	5.338	36.000
Stad en Natuurbus	(excl. inzet voor scholen) 165	
Vroege Vogelbos	3.775	34.000
Buitenplaats	0	
Activiteiten op externe locaties	4828	
Totaal	38.884	123.500
Totaal recreatie	162.384	

* Denk hierbij aan partijen als IVN of Open Klokhuis die op onze locaties ook activiteiten organiseren.

** Dit betreft een schatting.

***Vanwege de protestacties tegen de Oostvaardersplassen zijn deze cijfers lager uitgevallen dit jaar.

EDUCATIE	LEERLINGEN	AANTAL GROEPEN
Les op onze locaties:		
<i>Kemphaan</i>	4.884	170
<i>Vroege Vogelbos</i>	338	15
<i>Den Uylpark</i>	268	10
<i>Beestenbende</i>	259	10
<i>Oostvaarders</i>	945	36
<i>Klokhuis</i>	1.215	43
<i>Overig</i>	785	27
Les op school	3.600	137
Materiaalpakketten	3.239	114
Themakisten	1.781	106
Overige zaken zoals maatwerk, schoolreisje, etc.	2.203	79
Totaal educatie	1.9517	747

Colofon

CONTACT

Stad & Natuur Almere
Kemphaanstraat 1
1358 AD Almere
T 036 5475050
info@stadennatuur.nl
www.stadennatuur.nl

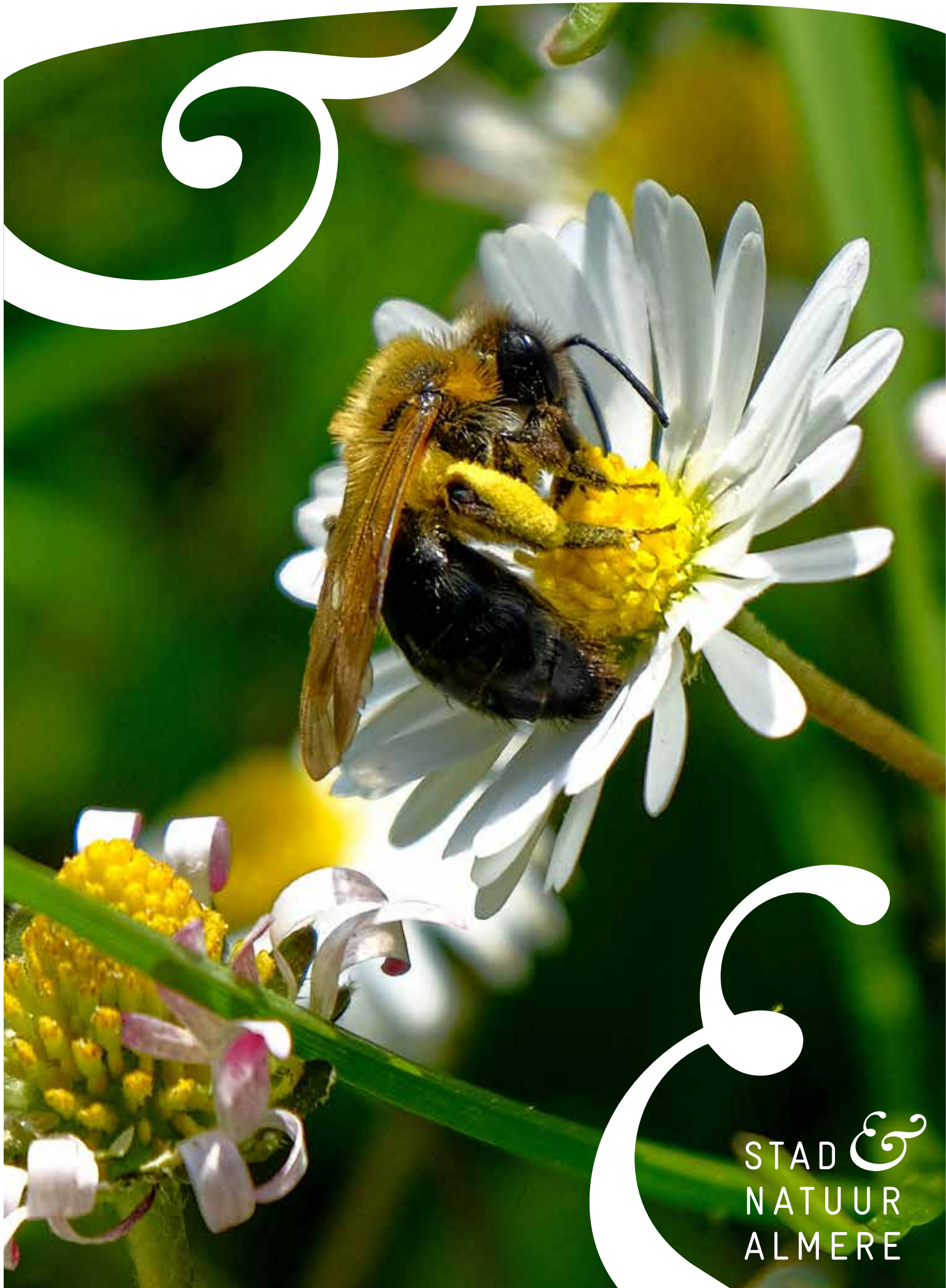
Fotografie: Jorn van Eck
p. 28 en achterkant: Stad & Natuur

Juni 2019

STAD werkt aan
NATUUR een groene en
ALMERE gezonde stad

STAD &
NATUUR
ALMERE